

Politik Bilim

Konumuz Yine Biyoteknoloji...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Biyoteknolojiyi, ‘temcîd pilâvı’ gibi ısıtıp ısıtıp önümüze koyuyorsun, demezsiniz umarım. Yineleme nedenim gelen mektuplar...

‘Biyogüvenlik Yasası’ ve ‘Biyoekonomi’ konusunda yazdıklarımı olumlu bulanlar oldu; tereddütle karşılayanlar da... İkinci gruptakiler özetle derler ki, “*GDO ürünlerini dışarıdan alacağımıza kendimiz üretelim, diyorsunuz. Bu neyi çözecek? Ben ithal mısırı yemediğim gibi, aynı teknoloji kullanılacaksa yerlisini de yemem!*”

Galiba önemli bir nokta gözden kaçıyor. Mesele sâdece, ‘GDO ürünlerini ithal mi edelim yoksa bunları yurtiçinde mi üretelim’den ibâret değil ki! Konu bu denli basite indirgenerek ele alınmamalı; ben de öyle almamıştım. Sorduğum soru çok açıktı: Belirli kurallar koyarak GDO ve ürünlerinin ithaline izin veriyorsanız bunların yerli üretimini niçin yasaklıyorsunuz? Bir an için diyelim ki, yerli üretim üzerindeki yasağınız haklı gerekçelere dayanıyor. Ama konunun, yasaklamak bir yana, hiçbir biçimde güçlük çıkarmamanız; tam aksine, ulusal bir program çerçevesinde desteklemeniz gereken bir yanı var; o da bu ülkedeki biyoteknoloji araştırmalarıdır. Ben, dilim döndüğünce, işin asıl o yanını vurgulamaya çalışmıştım. Gözden kaçmaması gereken nokta budur.

Yinelemekte yarar var: Bilim ve teknolojiye ‘kendinde iyi’ ya da ‘kendinde kötü’ olan hiçbir şey yoktur. ‘İyilik’ ya da ‘kötülük’ bilim ve teknolojiyi kullanan insanların, firmaların ya da siyasî erki elinde tutanların niyetlerindedir. Siz bugün, bazı firmaların kâr motifini mutlaklaştırarak ortaya koydukları kötü uygulama örneklerinden kalkarak Türkiye’de yeni yeni filizlenmeye ve başarı kaydetmeye başlayan biyoteknoloji araştırmalarına güçlük çıkartır ve bu alanda umut kırıcı olursanız, bu ülkeyi, insanlık için daha iyi bir gelecek yaratabilme potansiyelini taşıyan bir jenerik teknoloji alanında daha çağın gerisine iter ve toplumun yarınlarını bir kez daha karartırsınız.

Günümüzün biyoteknolojisi gerçekten böyle bir potansiyele sahip mi? Sorunun yanıtını bilim insanlarına bırakalım ve bunun için de, isterseniz, geçen yıl 9-10 Temmuz’da Washington, DC’de yapılan, **Yeni Ortaya Çıkan Sentetik Biyoloji Alanındaki Fırsatlar ve Üstesinden Gelinmesi Gereken Sorunlar Sempozyumu**’nun (*Symposium on Opportunities and Challenges in the Emerging Field of Synthetic Biology*) **Sentez Raporu**’na birlikte göz atalım. Hemen belirteyim, başvuru için bu sempozyumu seçmemin nedeni Birleşik Devletler Ulusal Akademileri (*United States National Academies*), Royal Society ve OECD’nin himâyesinde yapılmış olmasıdır.

Biliyorsunuz, bunlardan ilk ikisi dünyanın sayılı bilim kurumlarından. Birleşik Devletler Ulusal Akademileri “*bilim, mühendislik ve tıp alanında ulusa ışık tutan*” bir kurumdur. Dört organizasyondan oluşmuştur: Ulusal Bilimler Akademisi, Ulusal Mühendislik Akademisi, Tıp Enstitüsü ve Ulusal Araştırma Konseyi... 1660’da kurulmuş olan Royal Society ise dünyanın en eski bilim akademisidir ve Birleşik Krallık Bilimler Akademisi işlevini görmektedir.

Konumuzla ilgili kurabilmek için Sempozyum’un eksenini oluşturan “**Sentetik Biyoloji**” teriminin hangi kapsamda kullanıldığını da belirteyim. Sentez Raporu’na göre “*Sentetik Biyoloji, bilim ve mühendisliğin dinamik, yenilikçi ve gelecek vaat eden bir karışımıdır. Amaç, [işlevi ya da ne işe yarayacağı önceden tanımlanmış] yeni biyolojik varlıklar (yeni moleküller, yeni biyolojik sistemler) tasarlayıp ortaya koymak ve var olanları yeniden tasarlamaktır.*” Tanımdan da bellidir ki, burada karışımları söz konusu olan bilimle mühendislik arasındaki girift geçiş bölgesinde yatan, **çağımızın biyoteknolojisidir.**

Aynı Rapor'a göre, biyolojik sistemler konusundaki anlayışımızın geliştirilmesi, özellikle bu sistemlerdeki karmaşıklığın yönetilmesi için yeni bir yaklaşımın ortaya konması; ayrıca tıpta, enerji ve çevre sorunlarının üstesinden gelinmesinde, yeni malzemeler geliştirilmesinde biyoteknoloji için yeni uygulama alanları bulunması da Sentetik Biyoloji'nin amaçları arasındadır.

Bu ön açıklamalardan sonra, artık, Rapor'un, asıl sorumuza yanıt teşkil edecek bölümüne göz atabiliriz; ama bu gelecek haftaya kaldı.

CBT. 04 Haziran 2010